

PRESEKI ³/_{'78}

GLASILO TEMELJNIH ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA
DELA GOZDNEGA GOSPODARSTVA B L E D

1. MAJ PRAZNIK DELA

V Parizu so 1887 leta na prvem kongresu II. internacionale sklenili, da bodo v spomin na krvavi pokol čikaških delavcev, ki so se borili za svoje pravice, prvega maja organizirali množične demonstracije in stavke. Prvi maj je tako postal mednarodni praznik dela in simbol mednarodne delavske solidarnosti. Prvo praznovanje pri nas je bilo organizirano v Ljubljani 1890. leta.

Vse do osvoboditve so naši delovni ljudje praznovanje povezovali z bojem za osnovne človekove pravice. V novi Jugoslaviji pa je ta dan postal praznik dela, ki ga iz leta v leto slavimo z novimi pomembnimi delovnimi zmagami na vseh področjih ustvarjanja.

Na pravkar minulem kongresu ZKS so delegati realno in kritično pretehtali naš razvoj v zadnjih letih. Opozorili so nas na največje dosežke v tem obdobju, pa tudi na slabosti in težave, s katerimi smo se ubadali. Opozorili so nas na poglavitne smeri, vsebine in oblike naših bojev za revolucionarno preobrazbo naše družbe. Novih vzpodbud pa pričakujemo tudi od kongresa ZKJ, ki bo junija v Beogradu. Nedvomno bodo dogovori jugoslovanskih komunistov prinesli takšne odločitve, ki bodo pomenile novo etapo boja v razvoju našega socialističnega samoupravnega sistema, mi pa bomo še uspešneje premagovali probleme, s katerimi se bomo srečevali v razvoju.

Veliko delovno zmago bomo dosegli tudi, ko bomo v celoti realizirali določila zakona o združenem delu in še zlasti dohodkovne odnose, ki samoupravni sistem postavljajo na nove osnove. Prav na tem področju smo delavci OZD GG Bled že dosegli določene uspehe in prav zato bomo tudi v prihodnje vztrajali na novo načrtani poti. Poleg samoupravnih uspehov imamo tudi pomembne uspehe na gospodarskem področju. Tudi v prihodnje bomo dosegali delovne zmage le, če bomo vestno urešničevali nove družbeno ekonomske odnose.

Delovnim ljudem in občanom za praznik dela iskreno čestitamo in želimo prijetno praznovanje!

Konferenca osnovnih organizacij sindikata GG Bled

UREDNIK BRALCEM

Kot sami vidite, je trud uredniškega odbora slabo poplačan s sodelovanjem. Dopisniška mreža je tako redka, da aktualne vesti redko lovimo. Številke zamujajo, pomanjkljive so politične, samoupravne in poslovodne informacije. Zakasneli pripraveki onemogočajo oblikovanje glasila, saj gredo čisto naravnost v tisk.

Skušali smo pridobiti vodilne delavce iz TOZD, da bi objavili ocene za preteklo in prognoze za tekoče leto že v prejšnji številki, pa jih še v tej nimamo. Isto velja za poslovno politiko, ki zanima vse člane organizacije združenega dela. Radi bi začeli s stalnimi rubrikami za posamezne TOZD; zato pričakujemo prispevke od vseh samoupravnih, političnih in poslovnih organov ter od posameznih delavcev, zlasti v obliki predlogov za boljše delo, boljše odnose in pravičnejšo delitev.

Edino z razpisom za šale smo pridobili sodelavce. Tokrat je bila nagrajena šala iz prejšnje številke. Ponovno objavljamo nagradni natečaj za naslovno sliko, ki se bo nadaljeval tudi v naslednjih številkah.

PLAN 1978

V tem sestavku bomo predstavili osnovne značilnosti in problematiko letnega plana temeljnih organizacij združenega dela za leto 1978. Osnove za sestavljanje letnih planov so gozdnogospodarski načrti posameznih gospodarskih enot in srednjeročni plani razvoja posameznih TOZD za obdobje 1976-80. V skladu z resolucijo o gospodarskih gibanjih v letu 1978 si morajo gozdarske TOZD prizadevati, da v povprečju dosežejo obseg proizvodnje gozdnih sortimentov, gojitvenih del in vlaganj v gozdne prometnice, kakor določa petletni plan. Prevozna dejavnost in delo mehanične delavnice sta odvisna od gozdne proizvodnje, dela TOZD gozdno gradbeništvo pa od razpoložljivih finančnih sredstev za gradnjo gozdnih prometnic.

Plan proizvodnje gozdnih sortimentov

TOZD	iglavci	listavci	skupaj
BO	34.000	4.500	38.500
PO	37.000	1.900	38.900
JE	8.900	1.500	10.400
RA	3.800	800	4.600
	83.700	8.700	92.400
Realizacija 1977	80.117	7.311	87.428

ZG - TOK

org. enota	iglavci	listavci	skupaj
BO	9.500	200	9.700
PO	7.700	500	8.200
JE	14.200	900	15.100
RA	16.400	2.000	18.400
	47.800	3.600	51.400
Realizacija 1977	43.686	4.138	47.824

Skoraj končano gozdno cesto v "Grofiji" je zasul zemeljski usad - foto GG

Tehnična gozdna proizvodnja - pridobivanje lesa naj bi bila za leto 1978 v družbenem gozdu večja za 5,5 % od lanske realizacije, v zasebnem gozdu pa za 7,5 %. To povečanje temelji na razpoložljivih bilančnih etatih in je v skladu s petletnim planom. Poleg tega pa je proizvodnja gozdnih sortimentov odvisna tudi od odprtosti gozdov zlasti v zasebnem sektorju.

Plan vlaganj v enostavno biološko reprodukcijo - gojenje gozdov predvideva naslednji količinski obseg za oba sektorja lastništva.

	ha	ur
obnova gozdov	60,40	11.446
nega gozdov	1389	42.716
nega tal	11,80	415
semenarstvo		700
varstvo gozdov		23.890
urejanje		2.901
melloracije	105	4.681
skupaj plan 1978		86.749
realizacija 1977		ur 77.453
povprečno letno po srednjeročnem planu		ur 145.334

V primerjavi s srednjeročnim planom je predvideno gojenje gozdov 60 %. Nižji obseg utemeljujemo z novimi gojitvenimi modeli, s čim večjim obsegom naravnega pomlajevanja, kar dosežemo s pravilnim odkazovanjem drevja ter s sodobno nego gozda.

Vsekakor pa bo treba z izčrpano strokovno utemeljitvijo opravičiti omenjeno odstopanje v gojenju gozdov.

Predlog plana investicij za leto 1978 ima naslednjo strukturo:

		v 000 din	
gozdne ceste	18,7 km	16.456	55 %
stavbe		2.819	9 %
ostalo		222	1 %
mehanizacija		10.446	35 %
Skupaj		29.943	100 %

Glavna vlaganja ali 55 % so namenjena v gradnjo gozdnih cest. Po planu jih bo zgrajenih 18,7 km. Ta dolžina nikakor ne dosega tiste, ki je predvidena po srednjeročnem planu. Ceste namreč gradimo v izredno težkih terenih. Del sredstev za večja popravila gozdnih cest je predviden tudi v investicijskem vzdrževanju. Če to z reduciramo na dolžino novozgrajene ceste, dobimo 3,2 km, skupno torej 21,9 km. V kolikor bi vsa sredstva, planirana za gradnjo gozdnih cest, namenili za njihovo gradnjo v normalnih, povprečno težavnih terenih, in bi 1 km gozdne ceste stal povprečno 700.000 din, bi bilo zgrajenih 26,7 km novih cest, kar pa je za 2,7 km nad letnim programom po srednjeročnem planu.

Naslednja visoka postavka tehničnih vlaganj je nabava mehanizacije in opreme, katere delež je 35 %. Nabaviti želimo pet kompozicij za prevoz lesa s prikolicami in dvigali, traktorjev goseničarjev in vitel, terenskih in osebnih vozil, gradbene mehanizacije, računalniške opreme, razmnoževalni stroj ter opreme za mehanično delavnico.

Na Jesenicah bomo dogradili samski dom s 43 ležišči ter obrat družbene prehrane.

Skumavec Jože, dipl.ing.

v kaj predelujejo les?

Na to vprašanje sta 30. marca letos članom DIT predavala sodelavca razvojnega oddelka LIP Bled tov. Edo Prevc, dipl.ing. in tov. Slavko Pirc, ing. Kljub zanimivi temi je bil obisk skromen. Kot je videti, se vse bolj zavedamo, da gozd ne daje le lesa. Na žalost pa nam je les še vedno edini vir dohodka. Nimam namena obnavljati predavanja, ker bi bilo to preobsežno, omejil se bom le na povzetek in na zaključke razprave, ki je bila zelo živahna.

Predelava se je pri LIPu od leta 1960 do lani povečala za več kot petkrat. Tako so lani zanjo porabili 47.000 m³ desk, leta 1960 pa le 9.000 m³. Izkoristek lesa za mehansko predelavo je 64 %. Pravijo, da je vsak nadaljnji odstotek večjega izkoristka povezan z velikimi investicijami. Zaradi vedno večjega varčevanja je treba les čimbolj smotrno obdelati. Uveljavlja se že individualna obdelava hloda. Znano je, da so možnosti za finalizacijo smrekovine omejene. Zato je delo razvojnega oddelka zelo zahtevno. Njegov proizvodni program temelji na kvaliteti žaganega lesa iz vsakega hloda. Najboljšo desko iz hloda uporabljajo za masivno pohištvo, slabšo pa za opažne plošče. Poleg tega izdelujejo še stenske in stropne obloge, stavbno pohištvo in zidake isospan, za širšo potrošnjo pa še opremo za balkone. Na beograjskem sejmu pohištva je LIP prejel vrsto nagrad za masovno pohištvo sistem DOTA. Dokaz več, da so njegovi izdelki resnično kvalitetni.

Po razpravi smo sklenili naslednje:

- pri krojenju hlovodine bo potrebno tesnejše sodelovanje,
- obžagovanje vej zaradi boljše kvalitete je glede na proizvodni program LIP smiselno,
- sodelovanje med delavci LIP in GG moramo poživiti, zato si bomo že v mesecu maju ogledali njihovo proizvodnjo.

ZAKON O RUDARSTVU IN NAŠI PESKOKOPI

Znano je, da imamo že dolga leta v gozdovih in na gozdnih zemljiščih nekaj peskokopov, ki jih izkoriščamo za potrebe gradnje in vzdrževanje gozdnih cest in poti. Vse do leta 1975 nismo potrebovali posebnih dovoljenj za pridobivanje peska in gramoz iz naših peskokopov oziroma kamnoloma. Ko pa je leta 1975 začel veljati nov republiški zakon o rudarstvu, nas je v avgustu preteklega leta obiskal republiški rudarski inšpektor. Ogledal si je peskokope Martinček, Rovtarica, Bitenjska planina, Gorjuše in Rudno polje ter kamnolom Mrzli studenec. Ugotovil je, da peskokope sicer izkorišča TOZD gozdno gradbeništvo, upravljajo pa jih TOZD gozdarstvo Bohinj in TOZD gozdarstvo Pokljuka. Inšpektor nas je opozoril, da TOZD gozdno gradbeništvo ne posluje skladno z zakonom o rudarstvu, ker za peskokope in kamnolom nima dovoljenj za lokacijo in ne soglasij za izkoriščanje mineralnih surovin. Da bi si pridobili dovoljenje za izkoriščanje, bi poleg druge dokumentacije potrebovali tudi elaborate rudnih rezerv in tehnično dokumentacijo za izkoriščanje rudarskih objektov.

Seveda se rudarski inšpektor ni zadovoljil s temi ugotovitvami. Izkoriščanje rudnine brez predpisanega dovoljenja velja kot gospodarski prestop in po zakonu o rudarstvu plača pravna oseba denarno kazen do enega milijona N din in odgovorna oseba od 1.000 do 30.000 N din. Nekontrolirano izkoriščanje materiala, ki se šteje za rudnino, predstavlja družbeno nevarnost. Zaradi tega je Okrožno javno tožilstvo v Ljubljani vložilo obtožni predlog proti TOZD gozdno gradbeništvo in vodji TOZD kot odgovorni osebi. Zadevo je obravnavalo Okrožno gospodarsko sodišče v Ljubljani. Razsodilo je, da sta TOZD gozdno gradbeništvo in vodja TOZD odgovorna za pridobivanje kamni-

Tudi letos močno orimanjkuje sredstev za tehnična vlaganja. Prvotne predloge TOZD-ov je bilo potrebno uskladiti in uresničenje njihovih potreb znižati skoro na polovico.

V sedanjih finančnih situaciji praktično ni moč pričakovati sredstev iz skladov razširjene reprodukcije. Vire sredstev planiramo iz tekočih virov - amortizacija, sredstva namenskega združevanja predelovalcev lesa in kmetov gozdnih posestnikov za gradnjo gozdnih cest ter bančnih kreditov, blagovnih kreditov in kredita SIS za gozdarstvo SRS. V planiranih sredstvih za vlaganja v letu 1978 znaša delež kreditov 41 %.

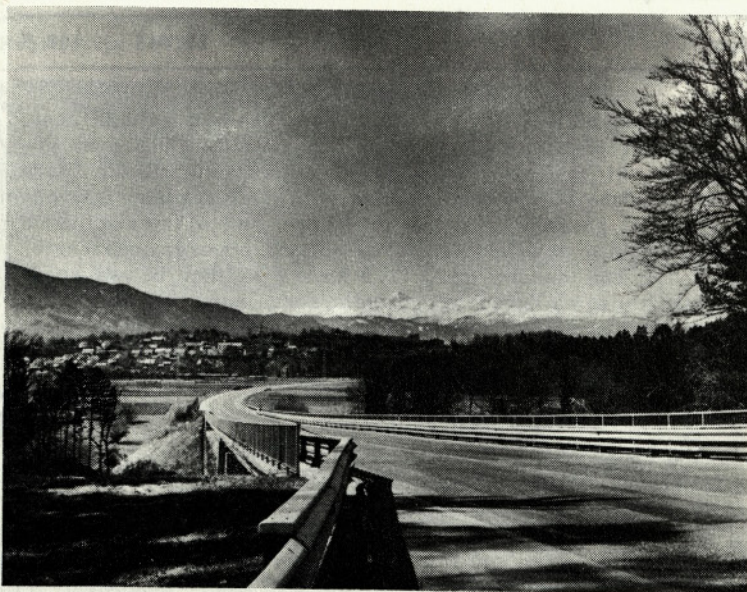
Gozdno - gradbena dejavnost TOZDa gozdno gradbeništvo je predvidena v finančnem obsegu 25.000.000 din. Gradili bodo gozdne ceste po planu investicij in investicijskega vzdrževanja, traktorske vlake, strojno vzdrževali gozdne ceste in ostale manjše objekte.

Avtoprevozniška dejavnost predvideva 2.953.000 tkm, pri čemer bo po planu prepeljanih 129.200 m³ gozdnih sortimentov. Za letošnji plan je značilno, da glede na razpoložljive kapacitete in 8-urni delavnik ne pokriva prevozov z lastnimi kapacitetami za 8.000 m³. Potrebno bo najeti tuji prevoz ali pa pospešiti prevoz v rednem delovnem času oz. uvesti večizmenski delavnik, zlasti za težke tovornjake.

V mehanični delavnici bodo predvidoma opravili 34.350 delovnih ur pri popravilu celotne opreme in mehanizacije - kamionov, traktorjev, vitel, terenskih vozil in motornih žag. Sem spadajo tudi usluge za zunanje stranke.

Urejanje gozdov je v letu 1978 predvideno na površini 7.600 ha na področju Radovljice levi in desni breg Save v družbenem in zasebnem gozdu. Poleg tega bodo dokončani gozdnogospodarski načrti za vzhodni del jeseniške enote.

F. Remec dipl. ing.

Še en pogled na Jelovico in Julijce pred peraškim predorom - foto GG

tega materiala brez predpisanih dovoljenj pristojnih organov občinske skupščine, s čemer sta storila gospodarski prestopki po zakonu o rudarstvu. Temeljni organizaciji je bila izrečena denarna kazen 20.000 din, vodji pa denarna kazen 2.000 din. Le-temu se kazen odgodi za leto dni, če v tem času ne stori novega gospodarskega prestopka.

Tak je bil torej zaključek na sodišču. Naša dolžnost je, da ukrenemo vse potrebno za legalizacijo peskokopov. Inšpektor je namreč dovolil izkoriščanje peskokopov še v letu 1978, vendar moramo v tem času dobiti potrebna soglasja in dovoljenja.

Janez Konc

SREČANJE PESNIKOV IN PISATELJEV ZAČETNIKOV

Področno srečanje pesnikov in pisateljev začetnikov sklicuje Zveza kulturnih organizacij Slovenije v Kranju 10. septembra 1978. Informacije dobite na uredništvu ali na ZKO Slovenije Ljubljana, Dalmatinova 4.

I. V.

Martinček

KADROVSKA STRUKTURA 1973-1977

Gospodarjenje z gozdovi in investicijska vlaganja za odpiranje gozdov je dolgoročnega značaja, ki ga oblikujejo načrti. Zato lahko enakomerno porazdelimo pridobivanje gozdnih sortimentov, gradimo gozdne ceste in vodimo gozdnogojitvene dejavnosti tako, da je obseg proizvodnje po letih približno enak. S tem so povežane tudi potrebe po kadrih. Zaradi vse hitrejše mehanizacije v proizvodnji in računalniške obdelave podatkov pa se spreminjajo potrebe po kadrih in struktura. Število zaposlenih v letih od 1975 do 1977 nam dokazuje te spremembe.

Kvalifikacijska struktura po letih

Stopnja izobrazbe	1973	1974	1975	1976	1977
	š t e v i l o d e l a v c e v				
visoka	25	22	23	23	23
višja	5	6	6	6	6
srednja	71	73	72	64	62
široki poklici	125	121	123	115	114
priučeni	253	244	245	239	233
drugi	20	21	22	22	22
S k u p a j	492	498	491	468	460

Število tehnikov se je zmanjšalo, kar je prav gotovo vzrok računalniška obdelava podatkov. Zmanjšalo se je tudi število delavcev širokega poklica in priučenih delavcev, predvsem v gozdni proizvodnji, za kar je vzrok zlasti novo mehanizirano skladišče v Bohinju. V letu 1975 je bilo v vseh TOZD 1.099.662 opravljenih ur, v letu 1977 pa 863.554. Padeč je opazen v vseh TOZD in tudi v delovni skupnosti skupnih služb. Torej pri nas v GG ne velja splošna ugotovitev, da število administrativnih delavcev narašča, ampak ravno nasprotno.

F. L.

Specialist medicine dela preizkuša delo vrtalca vrtin - foto GG

POGOVOR V DELAVSKEM CENTRU

AKONTACIJA OD V PRVEM TROMESEČJU 1978

Deževen dan je bil in popoldne smo sedli za mizo: Pavel, Mile, Ivica, Jozo in Petar. Pogovarjali smo se o delu in prostem času. Zapisal sem nekaj misli:

- Dobro bi bilo nabaviti napravo za sproščanje ostarelih dreves, na primer: motorka - vitla.
- Verige za motorne žage, ki so na zalogi, so slabe, ker so premehke.
- Napenjanje verig na Timberjack je zelo zamudno. Pavel je razložil, kako bi izdelali napenjače, ki bi delo olajšali.
- Pero je predlagal orodje, s katerim bi pospešili zapenjanje vezalk pri velikem zgibniku.
- Jovo misli, da bi magnetni čepi na vezalkah preprečili odpenjanje med vleko in vožnjo in s tem odpravili veliko časovno zamudo pri delu Timberjaka.
- Če na deževni dan ni učnega programa, bi si radi ogledali delo lesno predelovalnih tovarn: LIP, Alples, Elan, Meblo.
- Dodatek za deževni dan naj bi prevrednotili skladno s podražitvijo.
- Organizirali bi lahko rekreacijsko dejavnost v prostem času: balinanje, streljanje.
- Delavci iz Bosne bi radi organiziran prevoz enkrat mesečno tako kot ima GG Kranj.

Ne bi bilo slabo, če bi večkrat zapisali predloge, ki pridejo na tak način na dan, saj je med njimi tudi dosti koristnega.

I. V.

Delitev osebnih dohodkov smo doslej urejali v OZD v skladu s skupnim sporazumom. S 1. januarjem pa urejajo delitev OD delavci v TOZD s svojim pravilnikom, ki je usklajen s sporazumom, sklenjenim med TOZD v GG.

V vseh TOZD je akontacijska vrednost točke ista kot lani, to je 0,18 din bruto. Zahtevnost dela, ki je izražena v točkah, je zaenkrat še nespremenjena. Spremembe so bile vnešene pri tistih delih, kjer je bil ukinjen terenski dodatek. Ta terenska dela so pridobila točke za težje delovne pogoje. Zaradi večjega števila točk oziroma ukinitve terenskega dodatka in uvedbe dodatka za težje delovne pogoje je v tekočem letu poprečni osebni dohodek višji kot lani. Osebni dohodek je v poprečju višji tudi zaradi drugačnih kriterijev, ki veljajo za ugotavljanje delovne uspešnosti. Po sistemu delitve OD, ki je veljal pred uskladitvijo z zakonom o združenem delu, smo ocenjevali količino, kakovost in ekonomičnost dela in v poprečju dosegali okoli 96 % planiranih točk. Po novih merilih za ugotavljanje delovnega prispevka "dosegamo nekaj boljše kakovost dela", kar je tudi zvišalo poprečni mesečni OD.

Osebni dohodki v prvih treh mesecih 1978:

T O Z D	poprečni osebni dohodek				
	1977	1978	I	II	III
			-3 mes.		
Bohinj	5.173		5.600	5.113	6.413
Pokljuka	4.929		5.327	4.461	6.607
Jesenice	4.705		5.457	5.385	5.763
Radovljica	4.866		5.541	5.894	5.830
Gradbeništvo	4.495		5.610	5.812	5.946
Avtoprevoznništvo z delavnicami	5.175		5.683	5.634	5.960
Skupne službe	6.230		6.943	6.887	6.900
Poprečje GG	5.014	5.855	5.678	5.376	6.277

Razmerje med poprečnimi osebnimi dohodki po skupinah del za vse TOZD:

	v marcu 1978	v l. 1977
Poklicne skupine:		
1. najožje usmerjeni	1,00	1,00
2. ozko usmerjeni	1,29	1,21
3. specializirani	1,88	1,47
4. široki profili	1,84	1,69
5. delovodje	1,91	1,81
6. tehnik	1,96	1,85
7. inženirji I. stopnje	2,43	2,37
8. dipl. inženirji	2,98	2,85

F. L.

ZAVRŠNO POGLAVLJE "SLAVONSKE ŠUME"

delitev sklada skupne porabe

"Traži ga čovjek, traži ga zvi-
jer, traži ga ptica... Kadgod
podjem tom starom šumom,
jedna mi misao drugu goni, što
li se je svašta dogodilo u njoj
za tih dviesta godina!... U nje-
zinoj sjeni dragi očekivo svoju
dragu, u njenom sutonu ubojica
očekivo svoju žrtvu; po njoj
pjevao pastir čuvajući marvu,
i plakao kad mu ju vuci pokla-
li... Nema ljudske strasti, ko-
ja se u tom sumračju nije iska-
lila... Kadgod prodjem tom šu-
mom, i na moju dušu pada onaj
tajnoviti mir, moje srce kao da
šapće molitvu, moja duša kao
da tiho pjeva himnu, bezriečnu
nepojmivu - a ja samo to osje-
čam, da sam u korak bliži ono-
mu velikom biću, komu uzalud
ljudski duh čezne u trag ući.

Sretan onaj narod, koji zna cie-
niti što je šuma...

(Josip Kozarac)

Po zaključnem računu za leto 1977 je zaradi različnih poslov-
nih uspehov TOZD sestavljen predlog, da tiste TOZD, ki so pri-
gospodarile več dohodka, formirajo sredstva sklada skupne po-
rabe:

TOZD	Št.de- lavcev 1978	Sklad skupne porabe po za- ključnem ra- čunu 1977	Predlog za sklad skup- ne porabe TOZD 1978	Predlog za združevanje v skupni skl. skup. porabe 1978
Bohinj	100	1,647.935	511.600	1,136.335
Pokljuka	120	452.450	578.778	-
Jesenice	80	273.057	385.853	-
Radovljica	36	307.637	176.400	131.237
Gradbeništvo	65	722.471	332.540	389.931
Avtoprevozn.	55	554.683	281.380	273.303
Skupne službe	55	297.272	265.273	31.999
S k u p a j:	511	4,255.505	2,531.824	1,962.805

Sklad skupne porabe TOZD bi znašal za letošnje leto povprečno
4.955 na zaposlenega. Skupni sklad skupne porabe bo kril reg-
res za dopust, jubilejne nagrade, nagrade ob upokojitvi, pro-
slave in bi znašal povprečno 3.420 din na zaposlenega.

I. V.

Nevarno spravilo in še nevar-
nejše zakladanje lesa ob cesti
na Golico - foto GG

Del uspelega jesenovega sesto-
ja v Peračici - foto GG

družbena samozaščita

Že lani so v naših TOZD odbori za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito začeli ocenjevati varnostne razmere in načrtovati zavarovanje ljudi in družbenega premoženja. Prve ocene so pokazale, da na nekaterih požarno ogroženih gozdnih predelih nismo dovolj poskrbeli za varnost pred požari zlasti v sušnih obdobjih. Škoda v gozdovih in pri delovnih sredstvih, ki niso dovolj zavarovana, nastopa pogosteje v turistični sezoni in ko zorijo gozdni sadeži, ki privabljajo množice ljudi v gozdove. Takrat je tudi promet na gozdnih cestah nevarnejši, ker niso opremljene za javni promet. Gozdni požari lahko nastanejo prav tam, kjer jih ni pričakovati. K zaščiti gozdov spada tudi ukrep preprečevanje škode na gozdnih kulturah in drugih objektih v gozdu. Ni od več omeniti, da moramo zlasti v gozdovih skrbeti za čistočo oziroma preprečevati onesnaženje okolja, posebno pri vodnih izvirih, ki napajajo naše vodovode s čisto in zdravo pitno vodo.

V aprilu so odbori vseh TOZD analizirali družbeno samozaščito. Ugotovili so, da v preteklem letu ni bilo večje ali namerne škode na družbenih sredstvih, ki jih upravljajo delavci TOZD, da bi se varnost še povečala.

O družbeni samozaščiti kot sestavini samoupravljanja naj bi v bodoče ne razpravljali le na sejah odborov za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito. Programsko usmerjene in vsestranske akcije naj bi zajele vsakogar in ob vsakem času. Tudi družbenopolitične organizacije morajo organizirati vse sile za uspešno družbeno varnost in krepitev socialističnega samoupravljanja.

F. L.

letovali bomo v počitniškem domu

6. aprila se je sestal odbor počitniškega doma Piran organizacije združenega dela GG Bled. Razpravljal je o boljšem poslovanju doma, da bi se delavci na oddihu čim bolje počutili, se odpočili in si nabrali obilo novih moči za nadaljnje delo.

Počitniški dom bo po sklepu odbora predvidoma odprt od 16. 6. do 23. 9., seveda pa bo trajanje sezone odvisno predvsem od samih prijavitelcev. Odbor želi, da bi letovalo čim večje število delavcev in bi se sezona tako podaljšala. Oddih posameznika v počitniškem domu bo tudi to sezono 7 dni. Odbor je precej razpravljal o času izmene. Sklenil je, naj bi bila izmena ob sobotah in ne več ob ponedeljkih kot pretekla leta. V prid tej odločitvi govori več faktorjev: prvič bodo delavci lahko racionalneje izkoristili obe prosti soboti, po vrnitvi z dopusta pa se bodo v nedeljo lahko v miru pripravili na delo; drugič, že do sedaj je veliko članov kolektiva prihajalo v počitniški dom v soboto oz. nedeljo in prav tako so mnogi tudi odhajali že v nedeljo.

Odbor pričakuje, da se bo v letošnjem letu udeležilo letovanja več delavcev kot do sedaj. Želimo, da bi letovali tudi kmetje kooperanti zlasti pred sezono in po njej. Tako bi se sezona lahko podaljšala, kar bi prav gotovo povečalo rentabilnost počitniškega doma. Ker je kapaciteta doma majhna, je odbor sklenil, da je nujno treba dosledno spoštovati že lani sprejeti sklep: "S prijavo pristanem, da mi ob nepravčasni odpovedi letovanja zaračunate enodnevni pension za vse prijavljene." Že več let nazaj opažamo, da je glede na prijave dom vsako leto polno zaseden. Dejansko izkoriščena kapaciteta pa se giblje od 75 do 82 odstotkov.

Poleg zmogljivosti v lastnem počitniškem domu bi morali bolj izkoriščati tudi možnosti za letovanje v počitniških domovih ostalih OZD v okviru SOZDa. Sprememba okolja bi prav gotovo pozitivno vplivala na počitniško razpoloženje. Hkrati pa bi se naši delavci seznanili z delavci drugih OZD in v neposrednem pogovoru spoznali njihove delovne uspehe kot tudi probleme in težave. Tako bi se zavest o pripadnosti h SOZDu še okrepila.

Osebe doma bo ostalo isto in odbor upa, da se bo tudi letos potrudilo tako, da boste z njim zadovoljni. Cene pensiona bodo v primerjavi z lanskim letom višje za približno 14 odstotkov. Ta odstotek bi bil lahko nekoliko manjši, če bi bile zmogljivosti polno zasedene oz. če bi se sezona obratovanja podaljšala. Vendar bi bilo znižanje cene na osnovi obeh predpostavk preveč tvegano. Naj v ilustracijo navedemo kalkulacijo oskrbnega dne počitniškega doma Piran za leto 1978:

Kalkulacija oskrbnega dne v počitniškem domu Piran

A. FIKSNI STROŠKI

amortizacija	din	17.800
PTT, elektrika, plin	din	23.000
drobni inventar	din	20.000
druge storitve	din	7.000
zavarovalne premije	din	1.900
prispevek za mestno zemljišče	din	2.000
osebni dohodki	din	112.700

prispevek na OD	din	11.900
Skupaj	din	196.300

Pokrivanje fiksnih stroškov z dotacijo iz regresa	din	106.600
ostane za pokrivanje iz cene oskrbnih dni	din	89.700
planirano število oskrbnih dni	2.500	
fiksní stroški na penzion	din	35,90

B. ODVISNI STROŠKI (prehrana)

zajtrk	din	9,50
kosilo	din	24,00
večerja	din	16,50
Skupaj	din	50,00

cena oskrbnega dne z upoštevanjem regresa	din	85,90
---	-----	-------

cena oskrbnega dne brez upoštevanja regresa:

fiksní stroški	din	78,50
stroški prehrane	din	50,00

Skupaj	din	128,50
--------	-----	--------

Do cene oskrbnega dne z regresom so upravičeni delavci, zaposleni v TOZD in DS SSS Gozdnega gospodarstva Bled in njihovi svojci, ki nimajo lastnih dohodkov iz rednega delovnega razmerja ali drugih gospodarskih dejavnosti. Predlagamo tudi različne cene oskrbnega dne za glavno sezono, mesec julij in avgust, ter za pred in posezono in posebne cene za otroke.

Cene oskrbnega dne v počitniškem domu Piran

	Glavna sezona din	Pred in po- sezona din
1. Delavci TOZD in DSSS GG Bled in odrasli svojci brez last. doh.	96,00	78,00
2. ostali gosti - odrasli	136,00	119,00
3. otroci gostov pod 1., stari do 7 let	46,00	37,00
4. otroci gostov pod 1., stari od 7 do 15 let	57,00	48,00
5. otroci gostov pod 2., stari do 7 let	68,00	57,00
6. otroci gostov pod 2., stari od 7 do 15 let	85,00	74,00

J. S.

UREDNIK BRALCEM

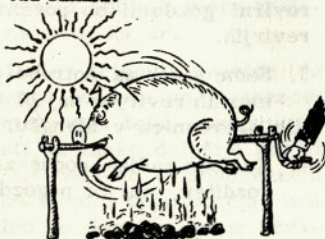
Seznaniti vas moram s težavami pri redakciji Presekov, ki jih bomo odpravili le s skupnimi naporí. Najbolj pereč problem je dopisništvo, ki slabo deluje. Material zbiramo v glavnem z osebnimi zadolžitvami, vendar se takemu načinu večina upira. Tako je s poslovodnimi, političnimi in samoupravnimi informacijami. Razpisi s objubljenjo nagrado za naslovno fotografijo in novo obliko glave časopisa niso uspeli. Na tak način smo pridobili le eno šalo in avtor anekdote o Uhanovem Janezu iz Gorij je prejel nagrado. Nagrada za naslovno fotografijo in najboljšo šalo bomo ponovno podeljevali, torej razpis še velja. Preseke bogatimo s prispevki iz splošne tematike: leposlovja, zgodovina, šport itd., ker želimo dvigniti raven našega glasila.

Uredništvo se zaveda, da je ena številka v dveh mesecih premalo, zato se trudimo, da bi list pogosteje izhajal. Moramo pa zato zbrati več gradiva. Najbolj zaželeni so kratki članki in članki na temo: kaj misliš kot član naše delovne organizacije, s čim se strinjaš, čemu nasprotuješ. Opišimo predloge za izboljšanje odnosov in olajšanje dela. Oboje prispeva k večji produktivnosti.

Sporočite svoje pripombe in predloge o obliki in vsebini Presekov uredništvu.

Urednik

ZAKAJ JE OB SLOVENSKI OBALI VSE DRAZJE?

Zato, ker hočeje biti turisti lepo zlatorjavo zapečeni za vsako - ceno.

ZAKAJ JE JANEZ PIJAN?

Misli samo, da je pijan, ker vidi vse cene dvojno.

ZAKAJ JE KOKA-KOLA TOPLA, JUHA PA MRZLA?

Glej sliko zgoraj!

ohranimo tiso

Otrok domačih si gozdov
v senci tam temačni,
brez žene, brez moža
pomladka močno si želiš.

V bukvah te zaščitil
pred samim je seboj
človeški rod,
v stvarnosti največ gorja
od njega si deležna bla.

Naravi se zahvali;
za čar lepote,
tako, da danes v parkih se bo-
hotiš,
za dolgo se življenje,
saj ono ti obstoj rešuje.

Veliko je popisane o uvajanju
tujih drevesnih vrst v naše goz-
dove. Proučevanje gojitvenih
lastnosti, tehnoloških lastnosti -
eksot, njihovo mesto v našem -
njim tujem okolju, so danes
predmet raznih strokovnih raz-
prav. Nimam nič proti temu.
Ne morem pa mimo dejstva, da
pozabljamo, da se premalo tru-
dimo, da bi ohranili tiste red-
ke drevesne vrste, ki imajo že
po naravi mesto v naših gozdo-
vih. Bežimo za krikom mode,
pri tem pa pozabljamo na tisto
klasično neusahljivo lepoto in
dobrino, ki je domačega in traj-
nega značaja.

Pri tem mislim na tiso - taxus
bacato domačo drevesno vrsto.
Po ustnem izročilu se lahko
prepričamo, da je bila tisa v
preteklosti - pred sto in več
letih močnejše zastopana. Starej-
ši gozdarji se je spominjajo na
mestih, kjer je danes ni več.
Vsiljuje se mi vprašanje, zakaj
je tisa tako redka in se še ved-
no redči.

1. Med našimi drevesnimi vr-
stami je tisa ena izmed naj-
bolj sencoljubnih dreves. Pri
nas ji pripada le neznatno me-
sto.

2. Les tise je svojstvene struk-
ture in tudi zanimive tekstu-
re, tako so ga uporabljali kot
iskan material za stenske oblo-
ge.

3. Zaradi izredne trdnosti, tr-
dote in trajnosti lesa je bil
to glavni in zelo iskani materi-
al za izdelavo najbolj obreme-
njenih delov (peste pri kolesih).

4. Lovci smo prispevali svoj
levji delež za uničenje te vr-
ste. Še danes imajo posamezni-
ki cela debla tise, iz katerih si
narežejo podstavke - deščice,
na katere obešajo svoje trofeje.

5. Tisa je bila zaradi odlične
trdnosti in prožnosti odličan
material za lok; pri tem pa so
verjetno uporabljali tudi mlada,
tanka drevesca.

6. Nepoznavanje bioloških last-
nosti tise

Tisa je dvodomno drevo (eno
drevo je ženskega spola in ima
ženske cvetove, moški cvetovi
pa so na drugem drevesu). Pre-
prost narod tega zelo verjetno
ni vedel. Tako je tudi pri pose-
ku tise pustil v dobri veri ose-
bek ali dva kot semenjaka. Se-
veda je lahko pri tem pustil le
drevo ali šop dreves samo žen-
skega ali samo moškega porek-
la. Zato tudi ni moglo priti do
produkcije semen.

7. Koncept zastornih sečenj na
velikih površinah in sečenj
na golo, ki je bil zakoreninjen
pri nas vse do nedavna, je u-
ničeval življenjske pogoje sen-
coljubni drevesni vrsti kot je
tisa. S hitrim odpiranjem se-
stojev so se pomlajale le svet-
loljubne drevesne vrste.

8. Tiso kot izrazito manjšinsko
vrsto v ekstremnih pogojih
objeda tudi divjad.

Danes srečamo tiso še v ne-
prehodnih odmaknjenih predelih,
kamor je človek le poredko za-
šel. Najdemo jo v Krnici pri
Kranjski gori, v Belci, v Sote-
ski, v Radovini, pa še kje.

Analiza kaže na počasno in
vztrajno odmiranje tega dreve-
sa v naših gozdovih. Po drugi
strani pa dobiva tisa vse bolj

parkovni značaj. Danes je tudi
z zakonom zaščiten drevesna
vrsta. Kljub temu pa še vedno
marsikatero drevo izgine po za-
slugi lovca.

Srečanje s tiso tudi v predelih,
kjer je v preteklosti bila, je
zelo poredko. Gozdarju se je
težko sprijazniti z mislijo, da
v naših gozdovih vnuki niti slu-
čajno ne bodo srečali tise.

V preteklosti se je ohranila
kljub močnemu izsekavanju, pa
čepav v majhnem obsegu, pred-
vsem zaradi svoje velike vital-
nosti, dolge življenjske dobe,
skromnih zahtev po svetlobi,
odpornosti lesa proti gnilobi in
trajnosti lesa.

Ne moremo govoriti o donosih
tisovega lesa. Drevo je zašči-
teno, tako redko, da bo iz na-
ših gozdov izgnano. Gozdarji
imamo nalogo, da zanamcem
ohranimo avtohtono drevesno
vrsto. Ohranitev tise gotovo
zahteva tudi njen svojstveni ha-
bitus, saj poredki gozd in tudi
sámo krajino.

Tehnološke lastnosti tisovega
lesa zagotovo opravičujejo njeno
gojitev, obenem pa je tisa tudi
hrana za divjad.

Mislim, da gozdarji danes ne
smemo stati ob strani in pre-
puščati igri časa življenje tise
v naših gozdovih.

Naša naloga je, da spet pove-
čamo njen delež. Kako, kdaj in
kje?

1. Registrirati moramo vsa me-
sta, kjer tisa še raste v
skupini ali posamezno.

2. Registrirati moramo mesta,
kjer je tisa bila in pri tem
upoštevati tudi ustno izročilo.

Ti dve nalogi naj bi opravili
revirni gozdarji po posameznih
revirjih.

3. Seme sadik za potrebe posa-
meznih revirjev naj bi vzgo-
jila drevesnica v Mengšu.

4. Ko bodo sadike godne za po-
gozditev, naj bi pogozdili:

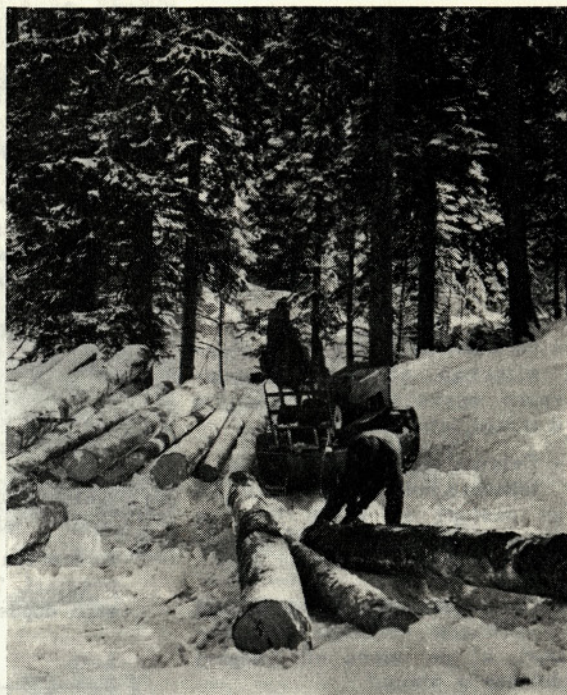
- najprej mesta, kjer je tisa bila in jo danes ni več
- nato pa naj bi širili že obstoječa tisova jedra
- pogozdovali naj bi pod zastorom. Jedra naj bodo majhna in številna.

Če bo gozdar bolj smotrno izkoriščal rodovitnost rastišč, bo ta denar prihranil prav pri manjši umetni obnovi, da samega izkoristka vrednostnega lesa niti ne omenjam.

Zakaj ne bi blejski gozdarji eno leto posvetili tudi tisi, morda leto 1985, ali pa leto 1986.

Za tako široko akcijo rabimo seveda organizirano vodstvo. To nalogo naj bi prevzel in izpeljal gojitelj.

**KAR DANES LAHKO STORIŠ,
NE ODLAŠAJ NA JUTRI.**

Zima v višjih predelih vztrajno ovira normalno delo - foto GG

Janez Petkoš, dipl. ing. gozd.

novi zakon o delovnih razmerjih (nadaljevanje)

Tu navajam nekaj določil iz poglavja o odmorih, počitkih in dopustih, o osebnem dohodku in izobraževanju delavcev.

- Pri delu z nepretrganim delovnim časom traja odmor največ 30 minut in je praviloma enkrat v dnevnem delovnem času. Ne sme biti na začetku ali na koncu delovnega časa. Šteje se v delovni čas.

- Praviloma mora imeti delavec med dvema zaporednima dnevnima najmanj 12 ur počitka.

- Tedenski počitek mora trajati najmanj 24 ur.

- Delavec pridobi pravico do letnega dopusta po 6 mesecih nepretrganega dela, samoupravni akti pa lahko določijo krajši rok. Če delavec v koledarskem letu ne izpolni tega pogoja, ima pravico do dopusta, ki je sorazmeren času, prebitem na delu.

- Letni dopust traja najmanj 18 dni in največ 30 delovnih dni. Delavcem, ki so stari najmanj

50 let, lahko določi samoupravni akt do 5 dni daljši letni dopust. Isto velja za invalide z

Urejeno delovno okolje? - foto GG

najmanj 60 % telesno okvaro.

- Samoupravni akt določa dolžino dopusta glede na delovne pogoje, delovne uspehe, delovno dobo, socialne in zdravstvene razmere.

- Praviloma je treba letni dopust izrabiti v enem delu. Pri deljenem dopustu mora en del trajati nepretrgano 12 delovnih dni.

- Če delavec dela v dveh organizacijah, se ti dve samoupravno sporazumeta z delavcem o izrabi letnega dopusta.

- Delavec izrabi letni dopust v tekočem koledarskem letu. Če ga nastopi ob koncu leta, ga neprekinjeno nadaljuje v naslednjem letu.

- Če je smotrno, lahko delavci istočasno koristijo letni dopust, ki pa mora biti vnaprej določen v planu.

- V primerih, ki jih določa samoupravni akt, ima delavec pravico biti odsoten z dela do 7 delovnih dni v posameznem koledarskem letu in prejemanju nadomestila osebnega dohodka (rojstvo, smrt v družini, poroka, selitev, krvodajalska akcija, elementarna nesreča, športna tekmovanja, kulturne prireditve, vpoklic za služenje vojaškega roka).

- Samoupravni akt določa tudi pogoje, ko ima delavec pravico biti odsoten z dela brez nadomestila osebnega dohodka. Med tako odsotnostjo ne veljajo pravice in obveznosti delavca z dela.

- Dohodek temeljne organizacije je materialna osnova za pravico delavcev, da odločajo o rezultatih svojega dela.

- Osební dohodek ustreza rezultatom dela in osebnemu prispevku k rezultatom upravljanja in gospodarjenja z družbenimi sredstvi.

- Merila določajo količinski podatki, s katerimi ugotovljamo prispevek delavca.

- Delavci imajo pravico in obveznost, da razvijajo ustvarjalne sposobnosti v delu.

- Delavec ima pravico do plačila za svoje iznajdbe in izboljšave.

I. V.

iz kronike gozdarstva Bohinj

Leta 1977 smo proizvodnjo koncentrirali v revirjih Rovtarica, Ribčeva planina in Bistrica. Količinsko smo plan presegli za 1,4 %, vrednostno za 18 %. Kljub večjemu obsegu dela smo porabili manj delovnih ur kot v preteklem letu. V primerjavi s planom smo porabili le 86 % delovnih ur. Večja produktivnost je bila poglobljena delovna naloga na vseh področjih. Vsebinska takega dela je dobro razvidna iz naslednje tabele o številu porabljenih delovnih ur za proizveden kubični meter lesa:

Večja produktivnost ni posledica slabših delovnih pogojev. Obratno - v letu 1977 se delavci v revirju prvič vozijo na delo z avtobusom iz sodobnega delavskega centra v Bohinjski Bistrici. Delovnik traja 8 ur celo leto. Sezonskih delavcev ni bilo. Izboljšujemo delovno obleko in obutev. Delovne naprave posodabljam, bolj skrbimo za varno delo.

Kadrovska sestava se bistveno ni spremenila. V povprečju smo prestari. To slabost krijemo s tehnološkimi napredki. Bolezenskih dopustov je vedno več.

Leto	po učinku	po času	uslužbencev	skupno
1968	4,4	0,8	1,2	6,4
1969	3,8	0,9	1,1	5,8
1970	4,4	1,2	1,1	6,7
1971	4,7	1,1	1,1	6,9
1972	4,1	1,1	1,0	6,2
1973	3,8	1,3	1,2	6,3
1974	2,8	1,2	1,1	5,1
1975	2,7	1,4	1,4	5,5
1976	2,3	1,3	1,2	4,8
1977	2,1	1,1	1,1	4,3

Bolezenski dopust do 30 dni

	1975	1976	1977
Poškodbe pri delu - ur	768	744	560
Poškodbe izven dela - ur	568	1.224	168
Ostale bolezni - ur	6.692	6.904	9.848
S k u p a j: - ur	8.028	8.872	10.576
Število delavcev	103	98	95

Izobrazbena struktura je za sodobne naprave prenizka. Vzdrževanje mehanizacije ne gre v korak s potrebami. Mehanizacija pa predstavlja vse. Če se ustavijo stroji ene delovne faze, stoji cela proizvodnja. Pravimo, da smo postali zelo ranljivi. Ranljivost pa povečujejo tudi kvote deviz, omejevanje uvoza in podobno.

Naenkrat je večje število gozdarskih koč v revirjih postalo nepotrebno. Zgrajene so bile v letih 1946 - 1950 in so že precej dotrajane. Potreba ne opravičuje dragih vzdrževalnih del in zato postopoma krčimo njihovo število. Večinoma bodo ostali le glavni objekti dosedanjih centrov v revirjih.

Analiza delovnega časa nam pove, da je osnovni proizvajalec v revirjih opravil 1.600 delovnih ur in potreboval za 600 plačanih ur nadomestil. Delavci s stalnim bivališčem v Bohinju imajo povprečno po 1.717 delovnih ur, ostali pa 1.510 delovnih ur.

I. V.

Novi traktoristi po tečaju z inštruktorji in kuharico Lotričevo -
foto GG

IZOTOPI NISO NEVARNI

Radioaktivni izotopi postajajo dragocen pripomoček v strokovnjakovih rokah. Odkar deluje na našem inštitutu reaktor TRIGA Mark II, ki proizvaja radioaktivne izotope, lahko kar v domovini zadostimo vse večjemu povpraševanju po njih.

Radioaktivni izotopi, ki jih je treba skoraj redno izdelati umetno, sevajo gama žarke, te je pa mogoče skoraj vedno in na vsakem mestu tudi meriti. To dragoceno lastnost, da se sami izdajajo, pa s pridom izkoriščamo lahko na številnih področjih. Lastnost, da neka snov seva in se s tem sama izda, je več kot primerna za gradbenike, telefoniste, komunalce, vodarje, energetike, železarje, tekstilce, papirničarje, zdravnike, poljedelce, predelovalce hrane in številne druge.

Praktični primeri nam bodo približali njihovo uporabnost: Vemo na primer, koliko pitne vode se brez haska izliva iz vodovodnih cevi v zemljo, kar je spričo trajne skrbi, da nam bo zmanjkalo zdrave vode, še posebej pomembno. Pri tem moramo pomisliti, da so številne cevi (najsi gre za vodovodne, kanalske ali telefonske) položene pod

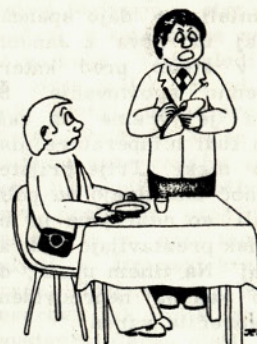
betonskimi, asfaltnimi ali kamnitimi tlemi in jih je treba na mestu, kjer domnevamo, da pušča voda (fekalije), razkopati. Če mesto ni pravo, je treba pogosto uničiti desetine metrov tal, vse dotlej, dokler ne odkrijemo napake. Če se pod določenim pritiskom uvede v cev radioaktivni izotop, se pri priči izlije tudi ta. Tu pa tekočina, ki seva, odkrije že merilni aparat in z njo počeno mesto na cevi. Metoda je tako zelo natančna, da je z njo mogoče pri nezakriti cevi odkriti iztok le 0,001 cm³ tekočine na leto.

Vodovodno cev in tekoči radioizotop smo omenili zato, da bi poudarili, kako nenevarne so te snovi, zlasti v strokovnjakovih rokah. Izotopi, ki jih uporabljamo v take namene, lahko razpadejo že v zelo kratkem času in postanejo povsem nenevarni. Samo za primer naj povemo, da razpade radioaktivni kripton v prvobitno obliko kriptonu v dobrih štirih urah, fluor v 110 minutah, brom v 36 urah itd.

Napredne industrijske panoge uporabljajo radioaktivne izotope pri meritvah debeline papirja, notranjih poškodb v metalih, z njimi je mogoče zasledovati

NA KMETIH

— Pomislil, še dva dni ležim v hlevu sraven krave in čakam, da bo povrgla, pa ni še nič!
— Veš, ko te vidi sraven sebe, najbrž misli, da je še dobila tele.

— S slabo postrežbo dosežemo, da čim več turistov spozna lepote naših krajev. Nihče ne pride dvakrat.

morske ali jezerske tokove in gibanje podzemskih voda. Prav tako pa jih lahko uporabljajo, ko sledijo gibanju klinkerja v cementniški rotacijski peči, slediti pa je mogoče tudi mešanje cementa z agregatom v betonarnah.

Del industrije, ki je voljna osvojiti najsodobnejše metode, že sega po teh enostavnih, učinkovitih in nenevarnih postopkih.

Radioaktivne izotope v zadnjem desetletju vedno več uporabljajo tudi v medicini. Radioaktivni izotop fluora npr. pomaga zdravnikom - onkologom pri odkrivanju rakastih, pa tudi drugih obolenj kosti. Prvi v Jugoslaviji so to novo metodo s pomočjo Inštituta Jožef Stefan uvedli na Onkološkem inštitutu v Ljubljani. Za preiskave pljuč pa uporabljajo radioaktivni kripton. Oba radioaktivna izotopa redno proizvajamo v reaktorju TRIGA Mark II.

Inštitut "Jožef Štefan" Ljubljana

V ZLATOROGOVIH POLICAH

Budkovič Lojze

Premetavam se po ležišču. Kljub naporni hoji do Kredarice mi misli ne dajo spanca. Čez nekaj ur bova z Jankom vstopila v steno, pred katero imam vedno spoštovanje. Še sreča, da je vreme na naši strani in tudi temperature niso pretirano nizke. Trije prijatelji prvo noč zmrzujejo na policah. Misli so neurejene in me kot preblisk predstavljajo iz kraja v kraj. Na tihem upam, da nama bo kakšna nepredvidena stvar preprečila vzpon.

Kmalu se Janko prebudi in ves krmežljiv pogleda na uro. Počasi začne vstajati, sam pa se še za nekaj minut zavijem v odeje. Težko je slovo od prijetne toplote. Mraz naju hitro zbistri. Naglo pripraviva nahrbtnika, obujsva čevlje in neslišno zapustiva dom na Kredarici.

Zunaj je temno kot v rogu. Prižgeva čelni svetilki in stopiva v sledi prijateljev, ki vodijo proti Pragu. Tavava po širnih snežnih poljanah. Sneg je spihan, nekatera mesta so rahlo zaledenela in jih previdno premagava. Nad Ustoličenjem najine vodnice zavijejo sumljivo proti steni. Stvari si ne znava razložiti. Mahneva jo po svoje in pred svitom doseževa vstopni kamin Zlatorogovih polic.

Zlatorogove police predstavljajo v letnih razmerah pravo uživaško turo. Zima jih temeljito predela v trd oreh problemov, pred katerimi je klonilo mnogo navez. Premnogo je nevarnosti, pred katere te postavlja stena. Računava na srečo in na pomoč prijateljev, ki so gotovo že čez polovico smeri.

Z nelagodnimi občutki se Janko

zažene v poledeni kam in. Napreduje previdno. Vrv počasi polzi skozi moje roke in le plaziči pršiča dajo slutiti, da se nad menoj nekaj dogaja. Kamin postane ozek, tako da napreduje brez nahrbtnika. Prične se svitati, ko mi prijatelj sporoči, da je s stvarjo opravil.

Sledim vrvi. Težave so resnično pasje. Sopihač in brez besed prispem na stojšiče.

Prva težava je za nama. Čaka naju lep sprehod po policah, slikoviti pogledi na očkove sosedice in kakšno težko mesto, ki zahteva previdnejše plezanje. Napredujeva hitro in zaradi tega je tudi varovanje bolj simbolično. Zaupava svojim sposobnostim in izkušnjam, ter računava na prijaznost stene, s katero smo že stari prijatelji. Za

Severna triglavska stena z vrisanimi bivačkoma - foto Jaka Čop

krajši trenutek tempo popusti. Težavna prečnica v Slovensko smer narekuje previdnost. Grapa naju pričaka s prhkim in globokim pršičem, v katerem je napredovanje prava muka. Sreča, da je tega garanja le dober raztežaj. Ponovno naju čaka širna in ravna polica do Nemškega turnca, kjer se bova malo oddahnila in podkrepila z izdatno malico.

Na turncu vrževa z ramen nahrbtnika v prhek sneg in zaužija prve današnje grizljaje. Janku med pogovorom namiguje na umik iz stene, pa me fant ne vzame preveč resno. V meni tli neprenehoma misel, kako bo na vso to stvar gledala moja noga, ki si še ni popolnoma opomogla od poškodbe. Pred petimi meseci sem ležal v bolnici s poškodovanim kolenom, danes pa se naprezam kot v starih časih. Čudno in obenem razveseljivo.

Pospraviva kramo in premagava strmo grapo do pod okna. Tu naletiva na sledi prijateljev, ki so v smer vstopili na prav ne navaden način. Po vrveh so se spustili izpod Male črne stene in plezali smer v obratni smeri in nekoliko više od originalne smeri (vzhodni del). Tako sva si tudi lahko razložila neznanjo, na katero sva naletela pri vstopu. S tem so si predhodniki prikrajšali dodatni bivak v steni, ker so lahko še eno noč prebili na Kredarici.

Stvar postane bolj domača in prijazna, ko zaslučiš, da v tej prostrani steni nisva osamljena. Pozabim na željo po umiku. Po težji prečnici v Nemškem stebri zavijeva proti Črnemu grabnu. Odpre se nama pogled proti osrednjemu delu Triglavске stene.

Zaslišiva glasove in opaziva prijatelje, kako nadelujejo kamine proti Prusik - Szaleyevi smeri. S klicanjem jim dajeja vedeti, da sva za njimi.

Ker je že pozno, pospešiva tempo. Na bivak računava nekje pod Čopovim stebrom. Črni graben naju pričaka s težko, obokano polico, ki jo premagava s

prečenjem v tegu vrvi. Po tem manevru se vidno oddahneva in nadelujeva strme vesine Gorenjskega turnca. Začne se mračiti in ob soju čelnih svetilk prispeva do imenitnega bivaka pod Čopovim stebrom.

Prostorna, zaprodena votlina naju prijazno sprejme na prenočevanje. Zlezeva v puhasto opremo in stikava po nahrbtniku za dobrotami. Privoščiva si celo glasbo iz radijskega sprejemnika. Po poročilih sva še bolj razpoložena, ker so vremenslovci naznanili še naprej lepo vreme. Beseda teče predvsem o vzponu. Premišljava o možnosti, da jutri zaključiva vzpon. Misel je mogoče preveč optimistična, a je še vedno realna. Polna želodca in prijetna gorkota puha naju zazibljeta v trden spanec. Le prižgana sveča govori o tem, da sta današnja gosta votline predstavnika človeškega rodu.

Ob 7 uri vstaneva. Pospraviva kramo in zapustiva prijazno votlino. Takoj za bivakom se pošteno prebudiva v težki prečnici. Na koncu prečnice pa krajši spust na nižjo polico, ki ponuja lažje in hitrejše napredovanje. Prečnica za prečnico, težava za težavo.

Na stojiščih si vzameva nekaj trenutkov in opazujeva utrip današnjega dne doline Vrat in njenih velikanov. Prečnice so zelo izpostavljene. Padeč naveze bi bil strahoten. Prebijeva se pod sistem kaminov. Čaka naju 200 m kaminskega plezanja in to v svetu, kjer se menjata led in suha skala. Tudi to zapreko podelava, obračunava v rampo in se znajdeva na začetku grape, ki vodi do Amfiteatra.

Vrh grape nama oči splavajo po širnih pobočjih Amfiteatra, nad katerim se dviga mogočno ostenje Sfinge. V težkih policah nad Jugovo grapo opaziva prijatelje. Izmenjamo nekaj stavkov. Sporočiva jim, da misliva bivakirati. Vzpodbujajo naju, naj nadaljujemo vzpon, saj bomo lahko plezali tudi ob luninem svitu. Odločiva se za nadaljevanje in kmalu nama je žal, da sva si privoščila preveč počitka. Ne-

kaj raztežajev lahkega sveta naju pripelje do težavne prečnice, ki jo premagava s tegom. Težave prenehajo tja do pod Sfinge.

Police izginjajo v strme snežne vesine, v katerih se ne počuti va najbolje. Tudi sledi zavijejo na višje police, ki od daleč ne dajo slutiti, da je prehod enostaven. Pridruži se še tema, ki pa jo na naše veselje začne parati lunin sij. Odločiva se, da bova poskusila prečiti snežne vesine, in te naju morajo pripeljati v stranski krak Jugove grape. Prečnice so težavne in nevarne. Tik pred grapo naju zaustavijo gladke plati. Ponovno pride na pomoč plezanje v tegu in kmalu stojiva nad 30 - metrsko steno, ki naju loči od grape. Zabijeva dober klin in se spustiva v dno grape. Dno je zbito in mestoma poledenelo.

Napredujeva zbrano. Pozna se utrujenost. Na nogah sva že dobrih 12 ur. Prijatelji so nad nama v težkem svetu, ki ga bodo kmalu zapustili. Širna polica naju privede na veliko nagnjeno ploščo, kjer gaziva kot konja in neprestano trepetava, da ne bi sprožila plaz. To ni več delo za normalnega človeka. Če se še želiva prebiti do vrha, morava nadaljevati z garanjem Police se ponovno zožijo. Za robom naju čaka grapa in v njej opaziva prijatelje.

Veseli smo snidenja in dejstva, da bomo zadnje raztežaje plezali skupaj. Težave začnejo popuščati, nastopi pa utrujenost, ki jo stežka premagujemo. Še zadnji raztežaj in prvi plezalec stopi na rob stene.

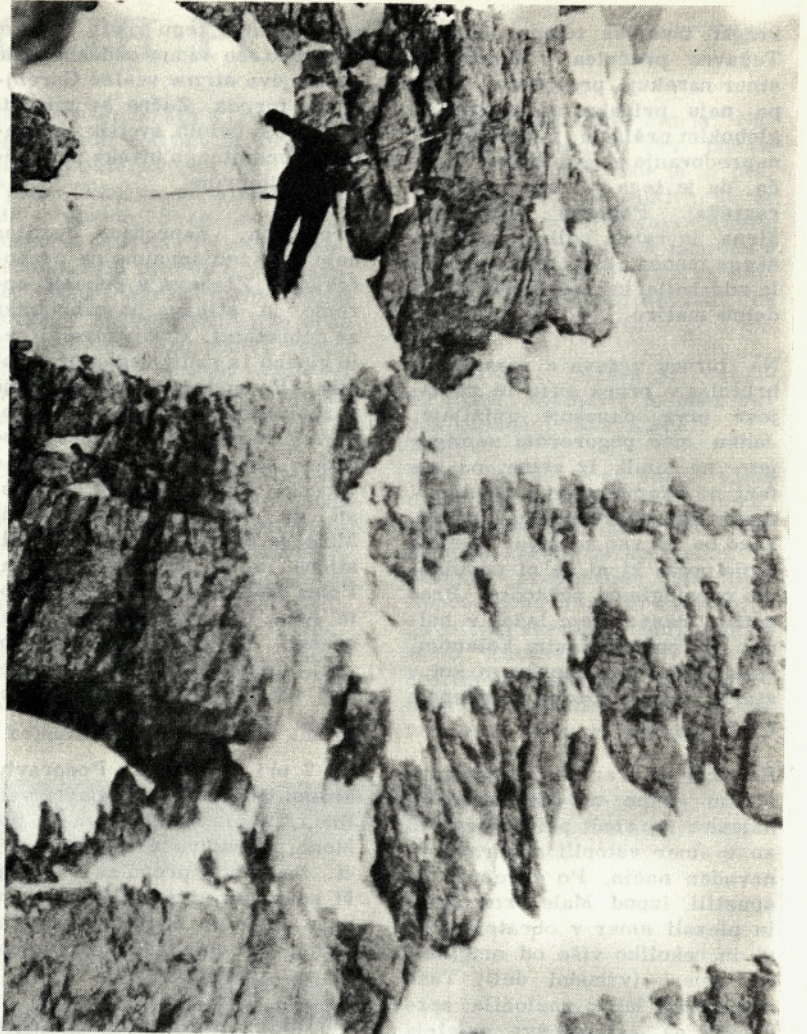
Na vrhu smo okoli 24. ure. Noč je lepa, jasna, le strupeni vetrnič nas nažene v zavetje. Srečni smo, presrečni. To so občutki, ki se jih ne da opisati. Trpljenje je za nami. Ostanejo le doživetja, katere nosi človek v sebi vse življenje. Obnem je to tura velikega kalibra. Mogoče smo rešili zimski problem št. 1 v klasičnih smereh naših sten. Toda kljub temu smo mogoče srečni kot tisti Bohinjci, ki so pred 200 leti stopili na očkovo teme. 200 let smo čakali, da so ponovno Bohinjci v

steni opravili s smerjo, o kateri se bo še dolgo govorilo.

Zlatorogove police smo prvi pozimi preplezali v dneh od 20. 12. do 22. 12. 1977 Marko Šurc, Pavel Odar, Janko Humar, Janko Arh in Lojze Bučkovič (vsi AO Bohinj). To več kot 3 km dolgo prečenje stene je v letnih razmerah ocenjeno s III - IV. Plezali smo 35 ur (povprečje obeh navez).

Police pred Slovenskim stebrom - foto Šurc Marko

Pod Čopovim stebrom - foto Šurc Marko

O DOMOVINA...

- O domovina, ko te je Bog ustvaril, te je blagoslovil z obema rokama in je rekel: "Tod bodo živeli veseli ljudje!" Skopo je meril lepoto, ko jo je trosil po zemlji od vzhoda do zahoda, šel je mimo silnih pokrajin, pa se ni ozrl nanje - puste leže tam, strme proti nebu s slepimi očmi in prosijo milosti. Nazadnje mu je ostalo polno perišče lepote, razsul jo je na vse štiri strani, od štajerskih goric do strme tržaške obali ter od Triglava do Gornjancev in je rekel: "Veseli ljud-

je bodo živeli tod; pesem bo njih jezik in njih pesem bo vriskanje!" Kakor je rekel, tako se je zgodilo. Božja setev je pognala kal in je rodila - vzrasla so nebesa pod Triglavom.

Oko, ki jih ugleda, obstrmi pred tem čudom božjim, srce vztrepeče od same sladkosti; zakaj gore in pojane oznanjajo, da je Bog ustvaril paradiž za domovino veselemu rodu, blagoslovljenemu pred vsemi drugimi. Vse, kakor je rekel, se je zgodilo; bogatejši so pač drugi

jeziki; pravijo tudi, da so mlazvočnejši in bolj pripravni za vsakdanjo rabo - ali slovenska beseda je beseda praznika, petja in vriskanja. Iz zemlje same zveni kakor velikonočno potrkanje in zvezde pojo, kadar se na svoji svetli poti ustavijo ter se ozro na čudežno deželo pod seboj. Vesela domovina, pozdravljena iz veselega srca! -

Ivan Cankar: Kurent 1909

BILA JE TO PRAVA, PRAVCA- TA SMRT, ALI .... LIJEPA

Nesmisao, reklo bi se. Kako može smrt biti lijepa? Može, pa još kako. Mlado i neiskusno topništvo NOV-e je još uvijek dobrim dijelom tuklo neprijateljske ciljeve pomoću neposrednog gadjanja, nišaneći kroz dijev topa. Zato smo morali dogurati topove na rukama što bliže cilju. To je opet koristio neprijatelj i zadavao nam osjetne gubitke, jer pred ciljem nismo imali dobrih zaklona. Trebalo je, dakle, prijeći sa takvog neposrednog na posredno gadjanje, što znači, da se sa

nekeg zaklonjenog i dobro branjenog položaja udari po neprijatelju još jačom vatrom. Za takav način gadjanja je neophodno računstvo tj. razne tablice i uglovi.

Godine 1943 sam imao 20 godina i položenu veliku maturu. Bio sam, dakle, jedan između rijetkih kandidata za budućeg topničara. I tako sam bio ubrzo uvršten u novu jedinicu, koja je krenula iz bosanskog sela Tičeva podno Šator planine u Liku po brdske topove kalibra 75

m/m. Rijeku Unu smo prešli kod Martin Broda i ušli u Liku. Neprijateljski topovi su grmili i gruvali vatru na nas duž cijelog puta. U nekom zaseoku kod Udbine u Lici je desetina ličkih boraca gutala na brzinu zadnje zalogaje skromnog obroka te još žvakajući žurila na položaje, gdje je iznenada prodrila neprijateljska motorizirana jedinica. Kad smo prolazili kroz Udbinu nisam vidio niti jednu cijelu kuću: sve su bile popaljene. Zapovjedništvo mjesta je bilo smješteno u nekom zgarištu pokrivenom zahrdjalim i izbušenim limom. Na sredini te prostorije je gorela vatra u njemačkom benzinskom buretu. Bilo je vraški hladno. Mimo bureta su neopazno prolazili kuriri, noseći borbene zapovjedi.

Izlazeći iz Titove Korenice opet začusmo grmljavinu topova, ali sada iz smjera Babina Potoka. Pješačili smo već 10 dana. U Ličkom Lešću je već bio snijeg. Meni se je počelo iznenada magliti pred očima, obuzela me je neka slabost i najradije bih bio legao u snijeg. Ipak, strajao sam, jer me je bilo stid pred drugovima, a vukla me je i želja, da što prije dođemo do topova. Ali, bolest je bila jača od mene. Drugovi me ostaviše u nekoj seljačkoj kući te nastaviše put.

Sutradan me je mlada Ličanka Bosiljka vozila u bolnicu na saonicama u koje je upregla vola Goluba. Ležao sam na saonicama na slami pokriven svojim vojničkim plaštem. Bosiljka je gonila Goluba, nastojeći dati svom glasu čim ljuči izraz samo, da se Golub ustraši i pospješi korake. Ali, kao što iz zvonke bisernice nije moguće istisnuti zvuk kontrabasa, tako ni Bosiljkinom glasu nikako nije pristajao taj ljutit izraz. Vol Golub je to dobro znao, zato i nije mjenjao ritam svojih koraka.

Selo Vrkašić na pol puta između Titove Korenice i Udbine. U selu bolnica. Ležao sam na podu skupa sa nekim borcem, koji je imao svrab po cijelom tijelu. I gle čuda! Svrab nisam dobio od njega, premda smo obojica ležali goli, golcati. Nas

desetak bolesnika i ranjenika na podu sobe seljačke kuće. Ubrzo doniješe još jednoga, bog zna od kuda i koliko daleko, svega u ranama i nesvijesti. Niti je jeo niti pio, a k svijesti je dolazio povremeno, tako nešto oko 2 do 3 puta na dan. I tada ga je bolničarka Smilja hranila sa žličicom i tekućom hranom. Teško je disao. Nije mogao ni govoriti. Na Smiljina pitanja je odgovarao jedva primjetljivim pokretom glave. To stanje mu je trajalo oko 5 minuta, a onda je opet padao u nesvijest. Ona dvojica boraca, što su ga donijeli rekoše, da ga je izranila mina od bacača te još, da mu je ime Mirko.

Poslije približno tjedan dana od njegovog dolaska opazimo, da Mirko ne diše već kao obično, da mu dihanje postaje sve brže i kraće baš, kao da se diže po nekoj krivulji. Odmah pozvasmo Smilju, koja ga počne zvati, tresti i brisati mu znojno čelo puno ranica, ali uzalud. Dihanje mu je postajalo sve sporije i sporije. Bilc nam je svima u sobi jasno, da umire. Vladala je potpuna tišina. Svaki od nas desetak je na svoj način doživljavao tu mladu smrt. Tada se Smilja, obeshrabrena, okrene prema svima i, jecajući izusti: "Drugovi, ima li tko svijeću, upaliti ću mu je, da ne umre bez svijetla?" Nekoliko trenutaka grobne tišine - isprekidane samo sa umirućim izdisajima borca Mirka - naruši poznati šum poluprazne kutije žigica. Stari Istranin, koji ni pušio nije ju je izvukao iz najskrovitijeg džepića svog ranca. Pruži je Smilji i, povlačeći ruku obriše suzne oči.

I dok je Mirko umirao, Smilja mu je palila žigice, reklo bi se svijetlila duši put na drugi svijet. Meni se je u duši ta smrt najedanput preokrenila. Vidio sam je svu u svijetlu i ljubavi. Mirku neznanom borcu smo nas desetak stvarno dali to, što smo jedino i imali: ljubav i nekoliko svijetlih žigica, jer svijeće nije bilo. Bila je to prava, pravcata smrt, ali ... lijepa!

Tonći Deanković

kako smo praznovala dan žena

Letos nam ni šlo v račun, da nismo same odločale, kako bomo praznovala dan žena. Vendar nas je vzpodbudila tovarišica drugega TOZD s kratko in jedrnato komando: "Ne bodite tako puste! Enkrat v letu pa res lahko skupaj praznujemo."

Na GG smo pri slavnostni zakuski prejele vsaka svoj poslikan krožnik, kateri nas bo s kuhinjske stene spominjal, da gre lju-bezen skozi želodec.

Takoj po obširnem govoru predsednika KOOS in pozdravnem govoru namestnika tov. direktorja smo morale slediti vrlim gospodinjam, ki so hitele domov pripravljat kosilo, čeprav bi jih moralo vsaj ta dan že čakati pripravljeno.

Toda na dvorišču se vsem ženam ni mudilo. Zastopnice raznih TOZD smo se hitro pričele zbirati in krenile smo na nadaljnje praznovanje s tremi avtomobili. V Žirovnici smo zavile desno čez "štreko" in hitro spet levo - pa ne h gospodu Trebušniku, o katerem je napisana knjiga, pač pa v gostilno Trebušnik.

V lokalu so nam bile mize na razpolago samo do 6 h. Obilno, okusno kosilo smo zalivale z vinom. Smeha in dobre volje je bil zvrhan koš.

Veselo razpoloženje je dopolnila gostilničarka, ko nam je zaračunala manj vina. Tako nas je počastila tudi ona na dan žena. Po drugi strani je s tem prispevala za dobro propagando. To naj bo obenem tudi skromna odkupnina za kuharico, ki jo je gospod Trebušnik začasno prevzel avtoparčanom. Mislim pa, da jim jo bo z visokim ponujenim honorarjem za stalno "ugrabil", posebno še, če bo tako pametna, da ne bo sprejela ponujenega zneska od - do, pač pa najvišji honorar. Tako smo namreč mi ob sprejemanju sindikalne liste za leto

1978 sprejeli najvišje možne zneske.

Ena izmed najbolj družabnih praznovalk je prosila za račun z namenom, da z njim razjezimo GG. Kakšen je bil rezultat te potegavščine, ne vem.

Ker smo se premalo točno dogovorile za novi lokal, smo prispele pred gostilno pri Begunjah samo z dvema avtomobiloma, zato smo tretji avto iskale z dveh strani. Pred novo gostilno na križišču Jesenice - Ljubljana - Bled je ugotovila sovoznica: "Glejte, zato je zavila po svoje, da je našla tu lepega kavalirja." Pardon - bil je le njen sin.

Po prijetnem kramljanju smo pričele iskati drugi avtomobil. "Vidite tam naše izgubljenke. Izdaja jih samo ena utripajoča prednja luč." V najboljšem razpoloženju smo krenile v drugo gostilno v Lescah. Tudi tu so prevladovale ženske.

Ko smo se končno odločile za odhod, nikakor nismo mogle najti mojega krožnika. K sreči se je ena sama spomnila, da so ga Bohinjke na mojo željo odpeljale v kombiju.

O smola. Na Bledu mi je tik pred nosom odpeljal zadnji avtobus, zato smo v znatno zmanjšanem številu podaljšale praznovanje na Mlinem.

Upam, da nam moški ne zamerijo, če smo enkrat samkrat poskusile, kako mnogi izmed njih praznujejo, ne glede na dan mučenikov ali na veliki petek.

Rozka Pretnar

- Mami, zakaj si dala znak za prehitavanje, saj ni miličnika v bližini?

pogledjmo v preteklost

Marsikoga zanimajo dogodki izpred sto in več let. Uredništvu pošljite prispevke, ki so zanimivi. Za primer sem izbral odlomek iz Velike pratike 1874.

MARSIKAJ NAŠIM GOSPODARJEM V PODUK

Kaj med drugim tirja današnji čas za zboljšek kmetijstva

Z eno samo besedo je veliko rečeno: združevanja je treba!

Če ti po klancu pretežkega voza ne more speljati en sam konj, oskrbiš mu priprege, in voz pride kmalu na vrh. Kar ti ne more opraviti en sam hlapec ali ena sama dekla, opravijo ti trije ali štirji.

To naši kmetje že od nekdanj časa; a vendar takih združenih moči niso iskali tudi za druge potrebe.

Zdaj vendar je prišel čas, da so se mnogim oči odprle in da so začeli misliti na združevanje prvi o tem Kranjski Slovenci.

Ko je začelo ministerstvo kmetijstva za povzdigo kmetijstva sploh ne samo dobrih svetov dajati, ampak tudi denarno podporo deliti iz državne kase, začele so "Novice" s "Pratiko" vred pritiskati na naše kmetovalce, naj z obema rokama segajo po pripomočkih, ki so za različne razdelke kmetijstva namenjeni. Danes z veseljem rečemo, da niti "Novice" niti "Pratika" niso prazne slame mlatile.

Že se je začelo združevanje v nekaterih rečeh, in podoba je, da bode šlo od leta do leta čedalje bolj naprej.

Prvi združbi kmečki, ki ju imamo zapisati v zgodovino Kranjskega kmetijstva, ste sirarski združbi na Bohinjskih planinah, med katerima prva se je ustanovila na Bitenjski planini, kjer je 12 gospodarjev z nekimi 100 kravami se združilo, da so, kakor v Švajci, Tirolh, Vorarl-

bergu začeli sir delati, katerega bodo vsak čas lahko prodali. Kmetijska družba jima je z denarjem državne podpore prihitele na pomoč, da se jima je združba polajšala in da je mogel načelnik te združbe gospod fajmošter Mesar - oče te koristne naprave - potovati na planine Vorarlberške in s svojimi očmi videti, kako delajo ondi po svetu dobro znani sir, kakošnega orodja se poslužujejo itd. Z bogatimi skušnjami previden se je vrnil domu v Bohinj, in naši Bohinjci, že sami po sebi bistre glave, kmalu bodo lahko mojstri sirarstva postali in za njim bodo šli tudi drugi gospodarji na Gorenškem. In mi jim radostno kličemo: dobro srečo! -

Drugo združevanje pričelo se je z mašinami, katere žito pa tudi druge reči mlatijo, in se, ker se z rokami gonijo, ročne mlatilnice imenujejo. - Dolgo so naši kmetje le od daleč gledali take mlatilnice, katerih je po drugih deželah že na tavžente med kmetovalci, češ "za žito mlatiti so mlatiči, ne pa mašine", kakor so nekdanj mislili, da le konj ali vol je za vprego v vozove, ne pa tista mašina, ki po železnici tira težke vozove. Al ko so letos delavci, kosci, ženjice, mlatiči, silno dragi postali in še tako ošabni bili, da jih za drag denar včas ni bilo dobiti, odprle so se mnogim kmetom oči, da so si na vrtu kmetijske družbe v Ljubljani naročili mlatilnice, katerih zdaj prehvaliti ne morejo. Taka mlatilnica velja kakih 150 gld. Vsako uro izmlati po 3 cente zrnja iz klasja, če jo dva možka gonita, trije drugi (ali pa dve ženski in en možki) pa otepe pokladajo v njo in slamo odpravljajo. Mašina se gospodarju kmalu izplača; če si je pa sam kupiti ne more, združijo se trije ali štirji, in poplačana je s tem, kar si že gospodar prihrani na dnini za mlatiče, katerih ni treba še z vinom napajati. Kdor ima mlatilnico, temu še poda za mlatvo ni treba; kamor koli na dvorišče ali kjer si bo-

di mlatilnico postavi, tam lahko mlati. To tudi je velik dobiček! - Družba kmetijska je izročila trem svojim podružnicam take mlatilnice s tem pogojem, da jih sosedom dajo za majhno tarifo na posodo in da ta denar hranijo v posebno kaso, s katero popravljajo mašino, ako se kaj pokvari, ali si iz tega denarja še drugo kupijo. Gospodarji! umni možje slovenski, brez pomisla naj se vas združijo več, da si kupite mlatilnic, potem pa - figo kažite ošabnim mlatičem! -

Velika pratika 1874

ZA LJUBITELJE NARAVOSLOVNE FOTOGRAFIJE

Pretekli mesec se je na pobudo društva inženirjev in tehnikov gozdarstva Bled ustanovila sekcija Foto-kino kluba Diana. Med ustanovitelji je bilo največ lovcev, gozdarjev in članov obstoječih fotoklubov. Sekcija bo delovala na področju jeseniške in radovljiske občine s sedežem na Bledu. Upamo, da bo naše podjetje podelilo sekciji domicil. Prvi sestanek je že predlagan za 11. april ob 18. uri.

Foto-kino klub Diana propagira fotografijo živali, rastlin in naravnega okolja. Zavzema se za zaščito redkih živalskih vrst in sodeluje z lovsko in fotoamatersko organizacijo. Prijatelje ima med športniki, ki se udeležujejo v naravi. Znanе so njegove izdaje "lovskih" koledarjev in razstave naravoslovne fotografije. Klub je uspešen tudi v poslovnem smislu, saj je dosegel med založniki, da so avtorske pravice članov ustrezno honorirane.

Potreba po foto dokumentaciji je v gozdarstvu zelo velika. V našem Gozdnem gospodarstvu je že deloval foto klub, ki je žal preminul. Želimo, da bi novo ustanovljena sekcija vzpodbudila gozdarje k bolj aktivni foto dejavnosti.

I. V.

Legat Metka, ena najstarejših sodelavk, je odšla v pokoj - foto GG

Več kot 30 let je delala v splošno kadrovskem sektorju GG Bled naša sodelavka Metka LEGAT. Vestno je opravljala administrativno delo od tipkanja,

razmnoževanja, sprejemanja in odpremljanja pošte, arhiviranja in urejanja personalne dokumentacije. Uspešno je vodila administrativne posle vse do upoko-

jitve aprila letos.

Metka se je rodila 2.1.1926 na Bledu. Kot mladinka je sodelovala z aktivisti OF. Po vojni se je aktivno vključila v raznovrstne akcije za obnovo in razvoj naše domovine. Oktobra leta 1947 se je zaposlila na GG Bled. Ni bila vestna le pri svojem delu, bila je tudi aktivna v sindikatu in ZK. V delovnem kolektivu se je posebno zavzemala za poštenost, delavnost in pravičnost. Kljub delovni vneti in velikim obremenitvam, do katerih je prišlo zlasti v zadnjem času zaradi večjega obsega administrativnih del, je večkrat s svojim izvirnim humorjem spravila v dobro voljo svoje sodelavce.

Metki želimo veliko zadovoljstva ter še dolgo in srečno življenjsko pot. Želimo jo še pogosto videvati in z njo uspešno reševati naše skupne probleme.

Sodelavci

Doma je z Goriškega v Prekmurju. Pri Gozdnem gospodarstvu Bled se je zaposlil januarja 1948. Prvo njegovo delo je bilo posek hmeljev na parceli malo nad Zatrnikom. V letih 1948 do 1951 je kot dober or-

ganizator in poznavalec razmer in ljudi v rodnem Prekmurju skrbel za dotok delavcev v pokljuške in jelovške gozdove.

Jesen 1952 je začel nakladati kamione, nekaj mesecev kasneje pa je postal tudi vodja nakladalne skupine. Seveda so takrat nakladali ročno, skupina pa je štela 6 ljudi. Z nakladanjem ni bilo problemov. Po njegovih zaslugi se ni nikdar kamion vrnil prazen v dolino, pa naj je bilo še tako slabo vreme. Nekoč jih je 12 stalo na križišču na Mrzlem studencu - se spominja Ludvik. Ko so drugje nehali nakladati, so kamioni prišli na Pokljuko. Vse so naložili. Takrat se je delalo od zore do mraka. Največji uspeh je skupina dosegla prvi mesec ob uvedbi prostih sobot. V enem mesecu so naložili preko 4000 m³ lesa. Bilo je garanje, vendar se Ludvik teh časov z veseljem spominja. Malo zagrenjen je, ko danes ugotavlja, da mu ogromno narejenih ur ne bo pomagalo pri odmeri boljše pokojnine.

Če na Pokljuki steče beseda o nakladanju kamionov, se ne more mimo imena BUNDERLE.

12 let je stanoval po barakah in zasilnih bivališčih, največ na Pokljuki. Med tem časom si je na Koprivniku poiskal življenjsko družico in si ustvaril družino. Leta 1959 se je preselil v prvi blok, ki ga je GG zgradil v Gorjah. Tam živi še danes.

Ludvika poznamo tudi kot vnetega in uspešnega nabiralca gob. Med čakanjem na kamione je izkoristil vsak trenutek in skočil v gozd po gobe. Zato pozna vsak gobarski kotiček od Pernikov do Medvedovih kont. Kot sam pravi, nabira gobe bolj za užitek, kot zaradi kakšnega dinarja, ki ga pri tem zasluži.

Ob odhodu v pokoj mu želimo še veliko zdravih in srečnih let življenja in obilo lepih gobarskih trenutkov.

P J

IZ GORJANSKE KRONIKE

K N J I G E

GORJANCI, ALI STE VEDELI,
DA .....

... da je bil rojen na Zatrniku pri Tomaževcu grof Jurij Lenkovič (leta 17???, ni točnega datuma), umrl pa je pri ŽARKU v Krnici (Zabrezno), pri Gorjah v času, ko so pri nas gospodarili Francozi.

Grof Lenkovič, zakupnik briksenških posestev na Bledu, je imel več otrok. Sínu Marku je odkupil precej zemlje na Zatrniku in mu sezidal gospodarsko poslopje in hišo. Pred smrtjo je Marko razdelil svoje posestvo med sinove Janeza, Martina, Adama in Tomaža. Sinovi so si postavili lastne domove. Od teh sinov izvirajo hišna imena: Anžek, Martinovec, Adamovec in Tomaževac. Ob koncu 18. stoletja je pri Tomaževcu pogorelo, pozidali niso več, zemljo pa so razprodali.

Grof Lenkovič si je pri Žarku na Zabreznem, kjer je bival, ukazal napraviti krsto zase in jo hranil pod posteljo. Čez tri mesece je dejal, da bo preko noči umrl, in res je bilo tako.

... da se je na Lazih pri Doverniku rodil 1792. leta Gašper Hudovernik. Stopil je v frančiškanski red. Dalj časa je poučeval grščino in latinščino na novomeški gimnaziji. S patri je govoril samo latinsko, z brati pa slovensko. "Kranjec mora govoriti po kranjsko, Nемеc po nemško, duhovnik po latinsko", je vedno govoril. Dva dni pred smrtjo je rekel: "Jutri bom umrl. Domov bi še rad šel pogledat, gotovo je zapadlo letos mnogo snega. Pogrebci se mi smilijo, ker bodo morali kopati ob takem mrazu jamo. Prosim, dajte vsakemu kozarček žganja, da se pogrejejo. Prosim potegnite posteljo k oknu, da bom še enkrat pogledal proti Gorjam". Tako je umrl v Kamniku 15. marca 1858. leta.

... da je prišla prva prava kava na območje Gorij poleti 1864, torej pred dobrimi sto leti. Iz Trsta jo je prinesel domov svoji materi Lovro Dornik iz Podhoma. Le-ta se je rodil 24. julija 1801 v Podhому. V mašnika je bil posvečen 1827. leta, zaradi slabega zdravja pa se je že leta 1849 upokojil. Živel je v Podhому na domu staršev, med tednom je maševal v podružnih cerkvicah v Sebenjah in na Homu (Nad Zasipom pri Bledu), ob nedeljah pa na blejskem gradu. Po nasvetih zdravnikov je odšel na morje, v Trst, a zdravje se ni spremenilo in je tam umrl 18. decembra 1864.

Od tam je tudi prinesel domov pravo kavo. Mati mu je nekoč opoldan hotela postreči s to "novo" pijačo, a je zaman čakal. Opoldne mu je prišla mati povedat: "Vorenc, tiste fižole, ki si mi jih prinesel iz Trsta, že celo jutro kuham, a so še zdaj trdi". (Kava je bila še surova, nepražena in ne mleta).

... da se je rodil 8. avgusta 1779 pri Pustu na Stari Pokljuki Lovro Pokljukar. Posvečen je bil 3. avgusta 1796. Umrl je kot upokojen kaplan na očetovem domu 16. januarja 1842. Ljudje so ga imeli radi, ker je bil dober in vzgleden duhovnik. Ni hotel prositi za župnijo. Umrl je ubog, ker je, kar je imel, razdal revežem. Ko ga je nekoč župnik opomnil, naj vsaj malo pazi na svoje imetje, mu je odgovoril: "Pri Pustu še nikoli ni zmanjkalo žgancev in zelja".

Pri Pustu je bila nekdanja velika kmetija. To je zaselek na Stari Pokljuki nad Krnicio pri Gorjah. Danes vse te spomine in razvaline že preraščata mah in srobot.

Jože Ambrožič

V zbirki romanov "Ljudska knjiga" bodo izšle od aprila in do sredine junija naslednje knjige:

POTEPUIH, roman znamenitega norveškega pisatelja Knuta Hamsuna, ki nam v delu z izrednim posluhom opisuje svojevrstne usode prebivalcev svoje rodne dežele;

KRIK, odkrito napisano pripoved o težavah, upih in razočaranjih, ki jih v svojem vsakdanjem, poklicnem in družinskem življenju, doživlja sodobna ženska;

KLATEŽ V OKLEPU, vojni roman, za katerega se bodo posebno navdušili moški bralci, katerega človeški simpatični junaki pa se bodo s svojimi drznimi dejanji prikupili tudi bralkam.

Redna letna knjižna zbirka Prešernove družbe

V letu 1978 bo Prešernova družba izdala za svoje člane tele knjige:

Prešernov koledar 1979

Boris Režek:
LJUDJE OB MEJI, roman

Miško Kranjec:
ČARNI NASMEH, povest

Miran Ogrin:
VZHODNI VETER, potopis

Draga Černelč in Stojan Plesničar:
ALERGIJA IN ALERGIČNE BOLEZNI

Broširano zbirko bodo naročniki prejeli za 100,- din, v celoplatno vezano zbirko (koledar bo broširano) pa za 170,- din.

Člani, ki bodo poravnali naročnino do 30. junija, bodo prejeli še nagradno knjigo:

Alan White:
PODNEBJE UPORA, roman

Knjige bodo naročniki prejeli v novembru 1978, ob izidu letne knjižne zbirke.

Zapisano na vratih pastirskega stanu na planini Osredki pod Črno prstjo

PLANINSTVA PESEM

Oj planine, oj planine,
kar je bukovske doline,
kar je bukovskih tal,
to je Lisec naš kristal.

Gamsi in srnjaki,
to so t' korenjaki,
želodce svoje napolnili
in brž v posteljo lete,
ker lovcev se boje.

Mi pa zjutraj zgodaj vstanemo,
šehtare v roke vzamemo
in gremo mlest
potem pa žgance jest.

Ko pa pogospodinjimo,
ključe še poskrijemo,
potem pa krave ženemo
in daleč jih podimo.

Ko je urca 3 ali 4,
preden pridemo k stanem,
je sam hudir.

To je bilo tistega leta,
ko je spet nastala nova
federativna demokratična Jugo-
slavija

Tukaj smo preganjali dolg čas.
VII. 1945

Stan na Osredkih obnavljajo lovci - foto Zupanc Franc

POSLOVNI JEZIK:

KS vsaka OZD ima,
FS je povezava OZD s SDK.
FKS v OZD s SDK, ŽR za TOZD
in TOK odpirata,
TOZD in TOK, FKS v DSSS financirata,
po SS o SMD ZR zahtevata,
nato ČD na OD, SSP, PS in RZ
"raztalata".
Odločitev v FKS DSSS sporočata.
ZR se še na SDK, PZGO SO in
SOZD odda.

MM

Tudi naši delavci so prišli na morje.

- Zakaj danes nesejo vsi delavci s seboj čelade?
- Ker je za danes napovedana inšpekcija HTV.

V maju bo Društvo inženirjev in tehnikov gozdarstva Bled organiziralo dve predavanji:

1. pomen pokrajinske ekologije
2. lišaji, indikatorji onesnaženega zraka

Na predavanja vabimo vse člane kolektiva. Točen datum bomo objavili na oglasnih deskah.

UO DIT

Malček si ogleduje pri frizerju lokal in slike in ne opazi, kdaj je mamica sedla pod haubo. Nankrat se spomni: "Kje je moja mamica?"

Frizerka: "Ni je, kaj pa če se je izgubila?"

Fantek: "Bomo pa drugo kupili".
Soseda: "Katero mamico boste kupili?"

Mali: "Tistole na sliki."

Rozka Pretnar

Vesten strojnik zna ceniti pomen dobre kabine na buldožerju - foto GG

ČRNI HUMOR UREDNIKA

Tiste poslovodne delavce, ki se jim sodelovanje pri informiranju delavcev s Preseki zdi prenaporno, seznanjamo s koristnim odlomkom iz knjige "Bodi svoje sreče kovač", ki je izšla pri Mohorjevi družbi leta 1904.

"Žalostni nasledki te strasti se pa kažejo šestokrat tudi pri odraslih. Nek slavni francoski zdravnik piše: "V začetku oseba, katere je dosegla leta zrelosti, ne zapazi kar naenkrat, da gre z zdravjem rakovo pot; čuti le nekatere neznatne neprijetnosti. Prebavljanje malo trpi, spanje je nemirno, glava težka in slaboumna; obraz je nekako ovenel, posluš oslabel. Potem postane obraz bled, oglasijo se želodčne bolečine, in če so prsi slabe, bljuvanje krvi, katero konča navadno v sušici. Ako so obisti slabi, se oglase v njih grozne bolečine, kažejo se tudi hipohondrični in histerični hibi. Mnogi čisto oslepe, drugi izgubijo posluš, pamet; nekateri zblaznijo, druge začne viti. Takí nesrečneži, tožijo zdihovaje čez svoje telo, da je kar naenkrat izgubilo moč in krepst. To je grozna kazen za greh."

• O •

Tudi pod pokroviteljstvom GLG se rekreiramo - foto GLG

šport

šport

šport

Zvone Šolar

PRVENSTVO SOZD GLG V VELESALOMU IN SMUČARSKIH TEKIH

Na Soriški planini je bilo v soboto, 25. marca 1978 prvo tekmovalje za prehodni pokal SOZD GLG v veleslalomu in smučarskih tekih, ki se ga je udeležila tudi 14-članska ekipa naše delovne organizacije. V lepem, sončnem vremenu se je na startu zbralo preko 160 tekmovalcev iz vseh delovnih organizacij članic SOZD GLG.

Predstavniki naše delovne organizacije so se na tekmovalju dobro odrezali, saj so tako v posamezni konkurenci kot v ekipni razvrstitvi zasedli dobra mesta.

Po končanem tekmovalju so v restavraciji Alples v Železnikih razglasili rezultate in podelili priznanja ter organizirali prijetno družabno srečanje.

Eden glavnih namenov takšnih tekmovalj je množičnost. Zato si moramo prizadevati, da bi se v bodoče tekmovalj udeležilo čim več smučarjev, seveda pa bo potrebno nekoliko dopolniti propozicije tekmovalja.

Rezultati:

Veleslalom:

Ženske (do 30 let):

1. Stanonik Janja, Gradis	0,50,50
2. Šifrer Ana, LIP Bled	0,54,17
3. Šmid Verona, Alples	0,57,94
4. Kranjc-Kikelj Irena, Jelovica	1,02,39
5. Primožič Martina, Alples	1,02,48
9. Osterman Ana, GG Bled	1,07,47

Ženske (nad 30 let):

1. Berčič Ivanka, LIP Bled	0,55,74
2. Pretnar Jasna, LIP Bled	0,57,56
3. Urankar Marija, LIP Bled	0,59,14
4. Veber Anica, LIP Bled	1,00,36
5. Ažman Vida, GG Bled	1,00,92
7. Lončnar Majda, GG Bled	1,05,72

Moški (nad 35 let):

1. Klinar Andrej, GG Bled	0,46,19
2. Šmid Janče, Alples	0,47,29
3. Knific Rajko, Aero	0,48,78
4. Miklavc Ivan, Jelovica	0,49,42
5. Medja Brane, Jelovica	0,49,71
23. Rožič Jaka, GG Bled	1,09,68

Moški (do 35 let):

1. Preželj Mileno, Alples	0,48,05
2. Hočevnar Franc, Aero	0,49,10

3. Gaberc Franc, GG Kranj	0,49,34
4. Gorzetti Slavko, GG Bled	0,50,50
5. Silič Zdravko, GG Bled	0,52,08

Moški (do 25 let):

1. Luštrik Karel, Gradis	0,48,68
2. Cesar Zdravko, GG Bled	0,48,83
3. Gašperin Matjaž, LIP Bled	0,49,89
4. Šinkovec Marko, GG Kranj	0,50,11
5. Mohorič Mirja, Alpes	0,50,28
8. Mlekuž Ožbalt, GG Bled	0,50,97
11. Ličar Iztok, GG Bled	0,51,37
19. Repinc Silvo, GG Bled	0,59,06

Smučarski teki:

Ženske:

1. Šolar Stanka, Alpes	08.52,22
2. Ristič Albina, LIP Bled	10.03,28
3. Stanonik Janja, Gradis	10.22,06
4. Osterman Ana, GG Bled	11.31,88
5. Buki Anica, Alpes	13.33,06

Moški (nad 35 let):

1. Repinc Tine, LIP Bled	13.37,90
2. Repinc Viktor, LIP Bled	14.19,25
3. Lapajne Franc, LIP Bled	15.18,58
4. Kalan Jože, Alpes	16.04,28
5. Oblak Ciril, Gradis	16.24,31
7. Rožič Jaka, GG Bled	18.03,05

Moški (do 35 let):

1. Kobilica Pavel, GG Bled	11.40,70
2. Nastran Tone, Alpes	12.07,08
3. Jelenc Ludvik, Alpes	12.49,98
4. Kordež Matevž, LIP Bled	13.06,06
5. Lapajne Mirko, LIP Bled	13.07,76
7. Repinc Silvo, GG Bled	13.59,84
10. Boškovski Drago, GG Bled	14.50,12

Ekipna razvrstitev:

Veleslalom:

1. Alpes Železniki - prehodni pokal	89 točk
2. Gozdno gospodarstvo Bled	87 točk
3. Lesno industrijsko podjetje Bled	87 točk
4. Jelovica Škofja Loka	81 točk
5. Aero, Tovarna celuloze Medvode	73 točk
6. Gradis, LIO Škofja Loka	73 točk
7. ZLIT Tržič	46 točk
8. Gozdno gospodarstvo Kranj	41 točk

Smučarski teki:

1. Lesno industrijsko podjetje Bled - prehodni pokal	26 točk
2. Alpes Železniki	26 točk
3. Gozdno gospodarstvo Bled	21 točk
4. Gradis, LIO Škofja Loka	13 točk
5. Jelovica Škofja Loka	1 točka

OHCET

Pred ljubljanskim magistratom so se vrstili pari drug za drugim. Sedem fotografov je lovilo srečne trenutke ženinov in nevest. Nevesto v najlepši uvoženi obleki z ženinom je spremljala tudi foto kamera. V poročni dvorani sta si rekla "da - za vedno".

Sledile so čestitke, poljubi, darila, odhod v novo sobo na slikanje, nakup že izgotovljenih barvnih fotografij.

Z nekaj avtomobili so se odpejali v gostinski lokal na slavnostno kosilo.

Beseda je dala besedo in sorodnica je modrovala: "Pravijo, da se ti takrat, ko se ženiš, premakne kolešček v glavi." Druga pristavi: "Pri nas pa pravijo, da ti takrat opeka pade na glavo."

Sledi bučen smeh.

"Kaj pa je pri vaši mizi tako zabavnega?" vpraša ženin. Njegova sosedica se hitro znajde, ker mu noče pokvariti prve medene ure: "Urška je pravila, da je Janezu, ko je s kozolca kidal sneg, padel "cegu" na glavo."

Toda hitra sprememba na ženinovem obrazu je pričala, da se je zavedel, da je tudi njemu padel "cegu" na glavo.

R. P.

• •

Zakaj ima orel kriv kljun?
Gorjanska varianta: Ker je kav-snil Bohinjca.
Bohinjska varianta: Ker je kav-snil Gorjanca.

I. V.